

FJØLRIT:

Frágreiðing til aðalfund Rithøvundafelag Føroya 2008

Limaskap í Fjølrit hava Rithøvundafelag Føroya, Felagið Føroysk Tónaskøld, Føroyskir Yrkisfotografar, Føroysk Bókaforløg, Føroysk Myndlistafólk og Føroya Blaðmannafelag.

Fjølrit hevur fíggjarár frá 1. mai til 30. apríl, tí eru eingi roknskapartøl tøk fyri verandi fíggjarár, men sigast kann, at hetta síðsta árið fíggjarliga ikki hevur verið øðrvísi enn tey undanfarnu. Tað merkir, at Fjølrit eisini í hesum fíggjarári sínum fer at játta umleið 500.000 kr. í stuðli til ymsar útgávur og tiltøk.

Síðsta fíggjarár játtaðu Fjølrit tilsamans umleið 540.000 kr. Árini frammanundan hevur tann samlaða játtanin eisini ligið millum góðar 400.000 kr. og góðar 500.000 kr. Hesar eru tey seinastu árinum býttar soleiðis út á tey rættindahavaraligu høvuðsøkini:

	<u>2006/2007</u>	<u>2005/2006</u>	<u>2004/2005</u>	<u>2003/2004</u>	<u>2002/2003</u>	<u>2001/2002</u>
Bókmentir:	40%	39%	43%	36%	21%	26%
Tónlist:	57%	46%	48%	49%	41%	55%
Annað:	3%	15%	9%	15%	38%	19%

Av hesum sást, at í 2006/2007 fóru bert 3% til annað enn til tónlist og bókmentir. Árini frammanundan hevur hetta talið verið nakað væl hægri. Talan hevur millum annað verið um sjónleik og onnur tiltøk og útgávur, sum rættindahavarar hava skipað.

Játtanir til tónleik vuku í stórum árinum beint undan aldarskiftinum, og øll árinum síðani tá hevur tónleikurin fingið tann størsta partin – annars fingið bókmentirnar traditionelt mest. Orsøkin er, at flestar umsóknir koma um stuðul til tónleikaútgávur og tónleikatiltøk.

At standa á varðhaldi til at verja rættindini hjá upphavsfolki og at betra inntøkurnar fyri nýtslu av verkum teirra gerst alsamt torførari, so hvørt sum tann tøkniliga menningin tekur seg fram. Okkum eins og øllum øðrum rættindahavarafelagsskapum stendur greitt, at her gerst sum frálíður minni og minni uttan gjøgnum altjóða samstarv.

Tey seinastu tvey, trý árinum hevur stjórnin tí serliga lagt dent á og hevur arbeitt við at menna sambandið við okkara norðurlendsku systirfelagsskapir og onnur lond við. Fjølrit hevur fingið limaskap í altjóða felagsskapinum fyri rættindahavarafeløg, IFRRO.

Neyðugt er at brúka pening til slíkt samstarv, og enn er avmarkað, hvørja peningaliga nyttu, vit fáa burturúr. Hinvegin er vitan og samskipan á økinum ein fortreyt fyri yvirhøvur at fáa meira burturúr sum frálíður, og júst hvat vitan og samskipan viðvíkur er okkara norðurlenska samstarv og okkara limaskapur í IFRRO í mangar mátar tað týðningarmesta amboðið.

Síðsta summar var Fjølrit vertur fyri tí Norðurlenska Stórfundinum, sum er á hvørjum ári, og sum hevur gingið upp á skift millum øll hini norðurlondini, til vit nú hildu okkum til at skipa fyri. Umframt umboð fyri hinar norðurlendsku felagsskapirnar eydnaðist tað okkum at fáa nógv kend andlit innan upphavsrátt at

halda fyrilestur, m.a. stjóran í amerikanska felagnum fyri útgevarar, Patriciu Schroeder. Fundurin eydnaðist sera væl, og Fjølrit hevur fingið rós úr øllum ættum fyri ein sera góðan, væl skipanan og áhugaverdan Norðurlenska Stórfund 2007.

Tað var eitt framstig, tá vit fingtu ta nýggjastu donsku upphavsrettarlógina setta í gildi fyri nøkrum árum síðani, men tað vísti seg eisini at skapa trupulleikar. Ivi tók seg upp, tí greitt var ikki, um tað nú í veruleikanum var okkara danski samstarvsfelagi COPY-DAN, sum átti heimildirnar, sum Fjølrit hevði umsitíð. Hendan iva valdu Fjølritm og COPY-DAN at "gleiva uppum" við at gera sínamillum samstarvsavtalur á teimum ymsu rættindaøkjunum, sum lógin nevnir. Hetta er tó ikki haldbart í longdini, og tær samstarvsavtalur, sum vit gjørdu, hava stórt sæð verið óvirknar – bæði tí at Fjølrit ikki hevur orku til at liva upp til tær, men mest tí at tað ikki hevur eydnast at gjøgnumføra yvirtøku av upphavsrettinum sum føroyskt sermál. Arbeitt hevur verið leingi við yvirtøkuni og at gera eina nýggja føroyska upphavsrettarlóg. Vit hava spurt hjá nýggju landsstýriskvinnuni í mentamálum, og hon hevur vónir um, at yvirtøka av upphavsrettinum kann leggjast fyri tingið á ólavsøku, og at nýggj føroysk lóg kann vera liðug samstundis ella stutt eftir.

Tá upphavsretturin er yvirtikin, og nýggj føroysk lóg er sett í gildi, fer hetta at gera reglurnar og arbeiðsgrundarlag okkara greiðari, og tað eigur at skapa betri gróðrarbotn fyri kravi okkara um rættindasáttmálar á fleiri økjum og betri sáttmála við Mentamálaráðið um gjøld fyri avrit í skúlunum.

Stjórnin í Fjølriti hevur valt ikki at seta hart á Mentamálaráðið, meðan bíðað verður eftir teimum nýggju føroysku reglunum, men dregur ov langt út, er neyðugt aftur at pikka á dyrnar hjá MMR við kravi um nýggjan og betri sáttmála um gjøld fyri avrit í skúlunum. Vit hava fyrr handað MMR eitt samráðingaruppskot til nýggjan sáttmála, men samráðingar eru ongantíð komnar í gongd – tí bíðað verður eftir yvirtøku av upphavsrettinum og nýggjari føroyskari lóg.

Tórshavn 26. mars 2008

Sigmund Poulsen, form. í stjórnini fyri FJØLRIT